

Tisková zpráva, Brno, 30. června 2022

Evropská vesmírná agentura dala zelenou přípravě českého vesmírného dalekohledu

Přípravu projektu na konstrukci prvního českého vesmírného dalekohledu, který bude optimalizovaný na ultrafialovou část spektra, odstartovali v těchto týdnech astrofyzici z Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity (MU).

Projekt je vedený Výzkumným a zkušebním leteckým ústavem (VZLU). Dále na něm spolupracují výzkumné centrum TOPTEC Ústavu fyziky plazmatu AV ČR, v.v.i. a společnost PEKASAT. Projekt s názvem QUVIK (Quick Ultra-Violet Kilonovae Surveyor) je financován z českých prostředků, bude splňovat vysoké mezinárodní standardy Evropské vesmírné agentury (ESA) a má podpořit zapojení českých vědců a průmyslu do vesmírných projektů.

„Na světě existuje jen velmi málo vesmírných dalekohledů, které jsou schopné pozorovat vesmír v ultrafialové části světelného spektra. Jedním z nich je Hubbleův vesmírný dalekohled, který je ale velký, a získat tam pozorovací čas je velmi drahé a těžko dostupné,“ uvedl Norbert Werner z Přírodovědecké fakulty MU, který je vědeckým koordinátorem mise. Pro vědce je ale pozorování vesmírných jevů viditelných v ultrafialové části spektra velmi zásadní, protože je zdrojem mnoha potenciálních objevů. Ultrafialovou část záření totiž pohlcuje zemská atmosféra, takže pozorování v této části spektra je možné pouze za pomoci dalekohledů přímo z vesmíru.

Chystaný český dalekohled bude konstruovaný pro výzkum primárně kilonov, které vznikají při srážkách neutronových hvězd, nebo neutronové hvězdy a černé díry, což provází i gravitační vlny a záblesky gama záření. *„Pozorování těchto jevů v ultrafialové části spektra, krátce poté, co došlo ke srážce, nám pomůže objasnit nejen to, jak k výbuchu došlo, ale také mnohé o vzniku prvků těžších než železo, které při srážce vznikají. Mezi tyto prvky patří například zlato a platina,“* upřesnil Werner.

Mimo to má dalekohled umožnit pozorovat exoplanety, tedy planety obíhající kolem jiných hvězd než Slunce. V kombinaci s dalšími pozorováními z jiných observatoří tak vědci mohou zjistit, jak právě tyto planety ztrácejí své atmosféry. Bude možné pozorovat také velmi horké hvězdy, supernovy, hvězdokupy, záření z jader galaxií, kdy super masivní černá díra roztrhne ve středu galaxie hvězdu.

Za konstrukci dalekohledu bude odpovědné výzkumné centrum TOPTEC, které patří mezi aplikační centra Akademie věd ČR a specializuje se na výzkum optiky, optoelektroniky a vývoj aplikací spojených s touto tematikou. *„Z pohledu optiky dalekohledu bude nejtěžší zajistit perfektní obrazový výkon po vynesení na oběžnou dráhu v kompaktním, lehkém designu s technologiemi dostupnými v ČR,“* uvedl vedoucí oddělení optických procesů Jan Václavík z TOPTEC.

Výrobu družice, která dalekohled ponese, zajistí VZLU. „Vznik kilonov je relativně rychlý děj, proto potřebujeme vyvinout satelit s dobrou manévrovatelností a zároveň přesností nastavení polohy, aby se stihl včas „podívat“ do správné části vesmíru,“ vysvětlil ředitel divize Space [Juraj Dudáš](#). Připomněl, že QUVIK je projektem, který integruje akademickou a průmyslovou sféru. Projekty, jako je tento, posilují schopnosti České republiky na poli vesmírných technologií. „Věříme, že tato mise bude pokračovat i do realizační fáze, při které dojde k intenzivnímu zapojení lokálních firem,“ dodal Dudáš.

Komunikaci a přenos dat pak zajistí společnost PEKASAT, která má dlouholeté zkušenosti v oblasti satelitní komunikaci a spolupracuje s nejvýznamnějšími satelitními operátory z celého světa při zpracování koordinačního procesu družicových sítí. „Naším úkolem bude připravit pozemní segment na přenos velkého objemu dat z družice a zajistit téměř nepřetržitý kontakt mezi řídicím střediskem a družicí,“ uvedl ředitel společnosti PEKASAT Michal Tulek.

Na přípravu detailní studie, jejímž výsledkem již má být přesný přehled technologií, jež je třeba vyvinout a financí, které na to budou potřeba, dostali vědci od ESA jeden rok. V případě, že bude mise na základě podrobné studie vybrána k realizaci, očekávaných start bude v roce 2026/27.

Kontakt na odborníky:

Juraj Dudáš, ředitel Space Division VZLU, 725 746 513, dudas@vzlu.cz

Norbert Werner, vědecký koordinátor mise, Ústav teoretické fyziky a astrofyziky Přírodovědecké fakulty MU, 776772645, werner@physics.muni.cz

Kontakt:

Tereza Fojtová, Přírodovědecká fakulta Masarykovy univerzity, M: +420 724 517 335, E: fojtovat@sci.muni.cz

Text této tiskové zprávy, k němuž vykonává autorská práva Masarykova univerzita, je dostupný pod licenčními podmínkami Creative Commons Uvádějte autora 3.0 Česko. Užití textu na základě zákona tím není nijak omezeno, zůženo či limitováno